

Leszkay András bácsi Moha-meséje

Gyerkőce

Amint tudjátok, én a Börzsöny-hegységben lakom, Törpeházában. Törpeháza kicsiny házikói a hegyoldalon vannak, alatta pedig a völgyben van egy másik falucska. Ez a falucska néhány nappal ezelőtt megünnepelte egyik lakosának, Gyerkőce bácsinak a hetvenedik születésnapját. Magam is lementem az ünnepségre, köszöntöttem Gyerkőce bácsit, és megkérdeztem: megengedi-e, hogy beszéljek róla a rádióban. Készségesen megengedte, én pedig már kezdem is.

Körülbelül ötesztendős koromban lent jártam egyszer édesapámmal abban a falucskában, és nagyon elcsodálkoztam valamin. A faluvégen játszódó hat-hétéves gyerekek között egy legény is ugrabugrált. Lehetett már vagy húszesztendős is. Látszott az is, hogy nem csupán tréfából vagy szíveségből játszadozik egy kicsit a gyerekekkel, hanem köztük tartozónak érzi magát, s úgy játszottak vele a gyerekek is, mintha egykorú volna velük.

Kérdésekre édesapám fitymálóan elmosolyodott, s ezt mondotta: „Az Kemenes bácsinak, a szabónak a fia, Karcsi. De csak úgy nevezi az egész falu: Gyerkőce. Mert mindig a gyerekek közt ugrál, úgy játszik velük, mintha hatesztendős volna.” Így beszélt édesapám, én azonban semmi fitymálni valót sem láttam abban, hogy valaki, ha húszesztendős is, szívesen játszogató hat-hét esztendős gyerekekkel. Figyeltem Gyerkőcét, s egyre rokonszenvesebb lett nekem. A húszéves legénykék általában hetykék, Gyerkőce azonban olyan volt, mint valami kedves, bumfordi mackó. Meg is kérdeztem ettől kezdve mindenkitől, aki a völgybéli faluból jött: Láttá-e Gyerkő-

cét, hogy s mint van, játszik-e még a gyerekekkel? Megtudtam azt is, hogy Gyerkőce nem valami naplopó mihaszna. Kitanulta a szabómesterséget, dolgozik is szorgalmasan édesapja műhelyében, s csupán szabad idejét tölti a gyerekek között.

Egy év múlva, amikor hatesztendős lettem, beíratott édesapám a falubeli iskolába, s most már gyakran játszottam magam is a gyerekekkel – és Gyerkőcével. Egy őszi napon hirtelen zápor szakadt ránk, s Gyerkőce meg én a házuk tornácára menekültünk. Ott aztán megkérdeztem tőle, hogyan kezdődött az, hogy legény létére mindig csak velünk, kicsinyekkel van együtt. Gyerkőce valahogyan így magyarázta meg ezt nekem: „Hát az úgy történt, kedves Moha barátom, hogy amikor olyan tíz-tizenkétéves lehettem, egyszerre csak ráeszméltem, hogy a felnőttek folytonosan utasításokat adnak nekünk, vagy elrendelnek, vagy megtiltanak valamit. Ha nem ettem abból, ami ízlett, ezt hallottam: 'Egyél még! Főzelékkel kell jól lakni, nem süteménnyel!' Ha negyedszer is venni akartam abból, ami ízlett, ezt mondták: 'Elég volt, mézből is

megárt a sok!' Ha télen kiszaladtam egy pillanatra: 'Ne futkoss ki kabát nélkül!' Ha tavasszal, őszszel nagy volt a sár: 'Aztán vigyázz ám egy kicsit! Nem szükséges a legnagyobb pocsoltyákban járkálni!' Ha szaladgáltam: 'Ne rohangálj! Megizzadsz, meghűlsz!' Ha lassan mentem: 'Szedd a lábad!' Ha az erdőbe indultam: 'Nehogy felmássz a sziklára!' Ha fürdeni mentem a Dunára: 'Ne ússzál be mélyre!' Ha jókedvemben sokat beszéltem: 'Mennyit össze tudsz galagolyolni, ha hosszú a nap!' Ha húzódoztam egy új vendéggyerektől: 'Na mi az, miért nem beszélgetsz a kis Ilonkával? Megkukultál?' És így tovább.

Persze biztos voltam benne, hogy énbelőlem sosem lesz ilyen felnőtt, nem fogom folytonosan regulázni a gyerekeket. Édesapám azonban határozottan állította, hogy igenis, ilyen felnőtt leszek én is. Elmondta, hogy ő maga ugyanazt érezte gyermekkorában, amit most én, s mégis: regulázó felnőtt lett, törvénye ez a változásnak. Rettentően elszomorított édesapám szava, kétségbeesetten töprengtem, mit tegyek az ellen a törvény ellen, s végül ki is találtam: ha nem lehetek olyan felnőtt, aki nem reguláz, nem okvetetlenkedik, akkor inkább nem leszek semmiféle felnőtt. Megmaradok gyerekeknek. Amikor aztán észrevettem osztálytársaimon, hogy már nem verekszenek a kicsinyekkel gyermekmódra, hanem felnőttesen parancsolgatnak nekik, kijelentettem: 'Ti már felnőttek vagytok, én azonban gyerkőce vagyok, s az is maradok. Megyek a kicsinyekhez.' Közibük is álltam tüstént a hat-hétesztendős gyerekeknek, velük szaladgáltam, velük játszottam. Azóta már háromszor is kicseré-

lődtek körülöttem a kicsinyek, felserdültek, felnőttek kezdtek lenni. Olyankor én mindig a legkisebbek közt maradok, s mondhatom, kedves Moha barátom, hogy nagyon jól érzem magam köztük, köztetek.”

Gyerkőce befejezte a történetet, a zápor elállt, s én elgondolkodva lépegettem hazafelé. Teltek-múltak az esztendő, hétéves lettem, nyolc, kilenc, s igen sokat játszottam Gyerkőcével. A nyári szünetek idején kevesebbet, mert csak olyankor mentem le a faluba, ha édesanyám leküldött vásárolni valamit. Körülbelül tízéves lehettem, amikor a nyári szünetben ismét le kellett mennem, s már előre örültem, hogy játszhatom is egy kicsit Gyerkőcével meg az osztálytársaimmal. Még a hegyoldalon lépegettem lefelé, de már hallatszott a faluvégi tisztásról a lármájuk. Akkoriban ismerkedtünk meg a labdarúgással.

Amikor azonban a tisztást körülvevő bokrokhoz közeledtem, hirtelen megálltam. Gyerkőcét pillantottam meg, a bokrok mögött kuksolt, a lombokon át leste a gyerekeket, és sírdogált. Alig győzte törölgetni könnyeit a keze fejével. Amikor pedig észrevett engem, megölelt, a vállamra hajtotta kedves, mackós fejét, és elpanaszolta bánatát: „Jaj, jaj, kedves Moha barátom, szörnyű csapás ért engem! Felnőtt lettem, ugyanolyan felnőtt, mint a többi, regulázó, okvetetlenkedő!” Elsírdogálta, miként derült ki, hogy ő már nem gyermek többé: „Tudod, kedves barátom, én már többször is észrevettem, hogyha valamilyik pajtikám kimelegedve iszik a forrásból, néhány nap múlva nem jön ki játszani, meghűlt, láza lett. Észrevettem azt is, hogy abból is baj lehet, ha valamilyik gyerek bottal hadonászik. Amióta köztük vagyok, tehát húsz év alatt, háromszor is megtörtént, hogy a hadonászó megsértette egy másik gyereknek a szemét. Két esetben borogatástól is meggyógyult, Pados Péterkét azonban Budapestre kellett vinni, a szemklinikára. Tudom azt is, hogy ez alatt a húsz év alatt kétszer is leesett gyerek arról a sima szikláról ott

az erdőben. Górgyán Géza csak elvesztette az eszméletét néhány percre, Molnár Sándorka azonban eltörte a lábát is. Mindeddig nem szóltam ezekről, nem is jutott eszembe, hagytam, hogy igranak, hadonásszanak, a sziklára másszanak. A múlt héten azonban, amikor Jancsi kimelegedve inni akart, hogy, hogy nem, eszembe jutott, hogy ejnye, miért hűljön meg Jancsi, és szóltam neki, hogy ne igyon. Ekkor még nem csúfoltak ki, csak csodálkozva néztek rám. Másnap azonban szóltam a kis Bélának is, hogy ne hadonásszon bottal a többiek szeme előtt. Ekkor már... csúfoltak egy kicsit, és már magam is kezdtem sejteni, hogy valami baj lehet bennem. Harmadnap aztán rám szakadt a csapás. Ekkor arra figyelmeztettem Jancsit, hogy ne másszék fel a sima szikla csúcsára, mert leeshetnek, és eltörheti a lábát. Jancsi ugyan felmászott, de amikor lejött, sugdolózni kezdett a

többiekkel, és most már nem is szólt hozzám egyikük sem. Aztán egyszerre csak elszaladtak tőlem, és távolról kiabálták csúfondárosan: 'Felnőtt! Felnőtt! Nem kellesz!' Azóta úgy tesznek, mintha nem is látnának. És igazuk is van, kedves Moha barátom, mert felnőtt lettem.... olyan, mint a többi!” Gyerkőce ismét rám borult, és keservesen sírt.

Másnap délelőtt megint lementem a völgybe, és most már beálltam a labdarúgó játékba. Azelőtt mindig kapus voltam, mert ugrani igen nagyokat tudtam, a futásban azonban, minthogy rövidek a lábaim, nem voltam elég gyors.

Most azonban ragaszkodtam hozzá, hogy csatár legyek. Persze a csapatom elveszítette miattam a mérkőzést, s most már határozottabban követelték, hogy kapust játsszam. Azonban ismét csatár akartam lenni, s elveszítettük a második mérkőzést is. Ekkor már dühösen rám förmedtek, Jancsi pedig ezt kiáltotta: „Tessék kapust játszani! Már elégszer tapasztaltuk, hogy nem vagy csatárnak való!” No, éppen ez a szó volt az, amit én vártam! Rákiáltottam Jancsira: „Micsoda?! Semmi helyed köztünk!” Jancsi meghökkenve tiltakozott: „Dehogyan vagyok felnőtt! Gyerekek is lehet tapasztalata!” Most aztán mindnyájukra lecsaptam a szavammal: „Persze, hogy lehet! Igazatok van! De ti mégis elkergettétek azt a szegény Gyerkőcét! Pedig ő se tett egyebet, mint most ti! Tapasztalt egyet-mást, mégpedig nem egyetlen délelőtt, hanem húsz éven át, és figyelmeztetett rá titeket. Tudjátok meg, hogy felnőttek tulajdonképpen nincsenek is, csak tapasztalt gyermekek vannak!”

Gyerkőce még tíz esztendőn át játszadozott nap-nap után a kicsinyek között, s ettől kezdve bátran figyelmeztette őket minden veszedelemre. Nem kellett többé attól tartania, hogy felnőttek nevezik, s kiközösítik maguk közül. Harmincöt éves korában aztán gondolt egyet, s megházasodott, de véglegesen akkor sem vált el pajtikáitól. Mindössze annyi változás történt, hogy azontúl nem ő ment ki a falu végére, hanem az ő udvarában gyűltek össze a falubéli gyerekek, s újabb tíz esztendő múltán már ott játszott köztük Gyerkőce bácsi két kislánya is. A falu pedig nagy-nagy tisztelettel övezte, és övezi mai napig is. Mindenki hála neki, amiért sok-sok gyermeknemzedéket megtanított rá: a gyermekséggel, a játékkal igenis összeegyeztethető az óvatosság, okosság, a tapasztalatok figyelembevételé. Én pedig most még egyszer sok-sok jót kívánok a hetven esztendőös „tapasztalt gyermeknek”, a mi értékes életű Gyerkőce bátyánknak.